

PREVENTIVNÍ PROGRAM „STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠIKANY A DALŠÍM PROJEVŮM RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ“

Č. j.: ZSDOB/0306/2022-NB ze dne 9.9.2022

Zpracovaly: Ing. Eva Skalická, školní metodik prevence

Bc. Nicola Blábolilová, DiS., sociální pedagog

Obsah

1	PREVENCE NA ÚROVNI ŠKOLY JAKO CELKU	5
1.1	Vzájemná solidarita pedagogů	5
1.2	Organizace dohledů	5
1.3	Školní řád	5
1.4	Vztahy mezi rodiči a pedagogy.....	7
2	PREVENCE NA ÚROVNI JEDNOTLIVÝCH TŘÍD.....	8
2.1	Třídnické hodiny	8
2.2	Komunitní kruh	8
3	PREVENCE NA ÚROVNI JEDNOTLIVCŮ.....	9
3.1	Individuální sledování potenciálních obětí	9
3.2	Individuální sledování potenciálních agresorů	9
3.3	Rozhovory se žáky	9

ANOTACE

Uvedený program vychází z preventivních programů Základní školy Dobříš, Komenského nám. 35, Příbram: Program poradenských služeb, č. j. ZŠ/0887/2016 - ES/ŠÍ, ze dne 18. září 2016, aktualizace k 9. září 2022, a ze Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže, č. j.: ZŠ/0357/2012 - ES, aktualizace k 21. 9. 2022. Byl dále vypracován v souladu s § 7 odst. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, zejména při změně dané vyhlášky vyhláškou č. 197/2016 Sb., ze dne 2. června 2016 (část první). Dále bylo čerpáno z Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027, Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28, Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT-21149/2016 a Metodického doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standart bezpečnosti č. j. MSMT – 1981/2015-1. Program je průběžně vyhodnocován a s ohledem na aktuální situaci v oblasti předcházení školní neúspěšnosti také aktualizován.

CÍLE

Tento dokument byl vytvořen v souladu s dlouhodobým cílem naší školy. Vytvářet bezpečné a kvalitní klima školy, neustále pracovat na tvorbě prostředí nepodporující násilí, na zvýšení bezpečnosti na škole, rozvíjení sociálních dovedností pro život, např. pomoci žákům zajistit jejich bezpečnost ve virtuálním světě a bezpečně se chovat na silnici, stejně jako osvojení takových znalostí a dovedností, jež vedou k respektu jak jich samých, tak okolí a prostředí, ve kterém společně žijeme – na tom všem nám ve škole záleží. Z toho důvodu je nutné rozvíjení klíčových dovedností pedagogů, podpora schopnosti sebereflexe, podpora pracovního i osobního seberozvoje pedagogů.

Strategie předcházení šikany a dalším projevům rizikového chování slouží jako metodické doporučení pro veškerý pedagogický i nepedagogický personál školy směřující ke společnému cíli – tj. práci vedení školy, školního poradenského pracoviště, učitelů, vychovatelů, asistentů pedagoga a dalších pracovníků školy se žáky školy, jejich zákonnými zástupci, rodinami a dalšími institucemi tak, aby se předcházelo vzniku rizikového, deviantního či patologického chování.

Cílem preventivních opatření je vyhledat a včas odhalit příčiny výchovných či vzdělávacích obtíží a co nejdříve s žáky pracovat na vytvoření vhodných podmínek tak, aby nedocházelo k rozvoji problémů, ale naopak k jejich nápravě či alespoň zmírnění. Mezi dlouhodobé cíle práce s žáky v rámci předcházení šikany a dalším projevům rizikového chování pak patří podpora samostatného a nezávislého myšlení žáků, rozvíjení kvalitního a co nejobjektivnějšího sebehodnocení žáků samotných, seznamování žáků školy s vhodnými styly učení, soustavná pedagogická diagnostika všemi pedagogy, podpora respektu k sobě, druhým i respekt k vyučovacímu procesu. V neposlední řadě patří k dlouhodobým cílům i podpora komunikačních dovedností, vnímání sebe sama a schopnost pojmenování vlastních pocitů a prožívání z hlediska obtíží a komplikovaných situací, které se dějí v životě žáka, a se kterými se nadále pracuje, čímž se posiluje vlastní sebehodnocení i náhled zvládání životních situací během výchovně-vzdělávacího procesu. To vše pozitivně ovlivňuje a eliminuje riziko rizikového chování žáků naší školy. Prevence školní šikany a dalších projevů rizikového chování pak zahrnuje řadu aktivit a opatření na různých úrovních, jež jsou dále popsány.

1 Prevence na úrovni školy jako celku

1.1 Vzájemná solidarita pedagogů

Všichni pedagogičtí pracovníci se řídí zásadami konstruktivní, transparentní, respektující komunikace, a to ve vztahu k žákům a jejich rodičům i ke svým kolegům; svým příkladem poskytují žákům vzor prosociálního chování a zároveň toto chování u nich modelují a podporují, stejně jako zvládání konstruktivní kritiky a podpory sebereflexe.

Všichni pedagogové jsou vyškoleni, rozeznají příznaky rizikového chování žáků a bez prodlení zajišťují jeho řešení ve spolupráci s ostatními pedagogy (zejména se školním poradenským pracovištěm-ŠPP), zákonnými zástupci žáků a žáky.

ŠPP, zejména sociální pedagog, pomáhá žákům, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace, které mají vliv na jejich osobnostní a sociální rozvoj nebo školní úspěšnost.

Pedagogové učí žáky využívat techniky a metody, které vedou k budování zdravého sebevědomí, společně s formováním vlastností osobnosti; patří sem rozvíjení schopností a dovedností zvládat zátěžové situace (např. využívání relaxačních technik), rozvíjení schopností a dovedností sebeovládání (návčik efektivního řešení konfliktů, návčik asertivní komunikace, schopnost čelit sociálnímu tlaku), rozvíjení schopnosti činit informovaná rozhodnutí.

Pedagogové využívají intervizi, pomoc mentorů nebo ŠPP. Důležité je seberozvojové vzdělávání, jednoznačné vymezení kompetencí, týmová spolupráce při řešení různých situací.

Škola má stanovený postup při řešení šikany a dalších projevů rizikového chování. Všichni pedagogové jsou s krizovými plány předem seznámeni a v případě nutnosti je používají.

1.2 Organizace dohledů

Jedná se jednoduchý, ale účinný preventivní prostředek. Důležité je vykonávání dohledů správnou technikou, která snižuje počet příležitostí k rizikovému chování.

1.3 Školní řád

- bod č. 8: „Žáci chrání zdraví své i zdraví spolužáků; žákům jsou zakázány všechny činnosti, které jsou zdraví škodlivé a které mohou přivodit žákům úraz. Porušení zákazu je vždy

závažným porušením povinností, stanovených tímto školním řádem. Takové porušení je klasifikováno sníženým stupněm z chování. „

- bod č. 10: Žák má právo na ochranu před jakoukoli formou diskriminace a násilí, má právo na vzdělání a na svobodu myšlení, projevu, shromažďování, náboženství, na odpočinek a dodržování základních psychohygienických podmínek, má právo být seznámen se všemi předpisy, vztahujícími se k jeho pobytu a činnosti ve škole. Každý úraz nebo vznik škody, ke kterému došlo v souvislosti s činností školy, hlásí bez zbytečného odkladu vyučujícímu, třídnímu učiteli nebo jinému zaměstnanci školy.

- bod č. 11: Žák nenosí do školy předměty, které nesouvisí s výukou a mohly by ohrozit zdraví a bezpečnost jeho nebo jiných osob. Dále se žákům zakazuje do školy vnášet, prodávat, podávat, anebo zde užívat návykové látky anebo takové látky, které napodobují tvar, vzhled návykových látek anebo evokují jejich chuť. Předměty, které ohrožují zdraví žáka i jeho spolužáků, mohou být žákovi odebrány a předány zákonným zástupcům při návštěvě školy. Cenné věci do školy žák nenosí. Mobilní telefony, hodinky a šperky mají žáci neustále u sebe a mají zakázáno je odkládat. Pouze z bezpečnostních důvodů a na výslovný pokyn vyučujících, kteří je na stanovenou dobu převezmou do úschovy a zajistí jejich bezpečnost. Mobilní telefony žáků i vyučujících jsou během vyučovací hodiny zcela vypnuté, jinak dle pokynu příslušného vyučujícího. Bod č. 14: Zvláště hrubé opakované slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči zaměstnancům školy nebo školského zařízení nebo vůči ostatním žákům se považují za zvláště závažné zaviněné porušení povinností stanovených školským zákonem. Dopustí-li se žák jednání podle výše uvedeného odstavce, oznámí ředitel školy nebo školského zařízení tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, jde-li o nezletilého, a státnímu zastupitelství do následujícího pracovního dne poté, co se o tom dozvěděl.

- bod č. 15: Při porušení povinností stanovených tímto školním řádem lze podle závažnosti porušení žákovi uložit: a) napomenutí třídního učitele b) důtku třídního učitele c) důtku ředitele školy; Základní škola neprodleně oznámí uložení napomenutí nebo důtky a důvody uložení prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci a zaznamená je do příslušné dokumentace. Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni: 1 velmi dobré, 2 uspokojivé, 3 neuspokojivé.

1.4 Vztahy mezi rodiči a pedagogy

Komunikaci se zákonnými zástupci (ZZ) žáků zastávají především třídní učitelé a sociální pedagog. Dále se ZZ též komunikují dle potřeby další pracovníci ŠPP, vychovatelky školní družiny či školního klubu, dle domluvy s vyučujícím také asistenti pedagoga jednotlivých žáků. Veškerá komunikace s rodinou žáka se vyhodnocuje s ohledem na závažnost a ve spolupráci s TU se případně navazuje další potřebná spolupráce v závislosti na charakteru řešených situací. Samozřejmostí je vzájemný respekt k potřebám jak jednotlivců, tak rodin, ale zároveň pedagogů a školy s cílem plnění povinností spojených se školní docházkou a zároveň ochranou zájmů a práv dětí, tj. žáků školy. TU ve spolupráci se sociálním pedagogem, případně dalšími členy ŠPP a dalšími mohou se ZZ pořádat společné schůzky dle potřeby, případně je možné komunikaci vést skrze e-maily či telefonicky nebo skrze ŽK žáka. Též je v rámci spolupráce možné pořádat případová setkání, a to jak v rámci eliminace či řešení již vzniklých obtíží, tak i jako možnost preventivního jednání. Vzájemné vztahy mezi ZZ a pedagogy by měly být na takové úrovni, aby obě strany měly na paměti blaho a nejlepší zájem žáka-dítěte v souladu se základní povinnou docházkou, se kterou komunikace a řešení dalších skutečností souvisí, a to přirozeně dle platné legislativy.

2 Prevence na úrovni jednotlivých tříd

2.1 Třídnické hodiny

V každé třídě jsou nastavené třídnické hodiny, a to pravidelně jednou za dva týdny. Je samozřejmostí, že v případě potřeby jsou třídnické hodiny častější. S třídnickými hodinami může pomoci pracovník ŠPP, který případně ve spolupráci s TU třídnickou hodinu moderuje a zaměřuje se na aktuálně řešené obtíže.

Ve třídách si žáci a vyučující nastavují třídní pravidla, která jsou na zásadách chování k vyučujícím a mezi sebou a která by měla zajistit bezpečné prostředí ve třídě. Tato pravidla nejsou neměnná, diskutuje se nad jejich dodržováním, v případě potřeby se obměňují.

2.2 Komunitní kruh

Jde o systematické budování třídní pospolitosti, ve které má každý jednatel své místo. V tomto kruhu většinou probíhá nácvik komunikace, aplikují se metody zážitkové pedagogiky, zaměřené na zlepšování osobních vztahů mezi žáky. Komunitní kruh je jedním z běžných nástrojů při práci se třídou školního metodika prevence a sociálního pedagoga.

3 Prevence na úrovni jednotlivců

3.1 Individuální sledování potenciálních obětí

Také se sledují žáci, kteří již v minulosti obětí byli, též se preventivní činnost zaměřuje na práci s potenciálními oběťmi. Základem je pozorování dětí při běžné školní práci, o přestávkách nebo dalších příležitostech.

3.2 Individuální sledování potenciálních agresorů

Též se v rámci depistážní a preventivní činnosti sledují žáci, kteří již v minulosti byli agresory. Podstatné je, aby nikdo z vyučujících nepředpokládal, že se žák, který v minulosti již byl agresorem, automaticky chová účelově či s potřebou někomu ublížit. Základem je ale pozorování dětí při běžné školní práci, o přestávkách nebo dalších příležitostech tak, aby bylo včas odhaleno případné rizikové chování a mohla být nastavena další práce s žákem, rodinou, třídou apod.

3.3 Rozhovory se žáky

Rozhovory se osvědčují zejména třídním učitelům a asistentům pedagoga, kteří chtějí dobře poznat svoji třídu a vztahy v ní. Tyto rozhovory nejsou ztrátou času, naopak pomáhají poznat děti lépe, stanovit třídní hierarchii. Výsledky může třídní učitel využít k předcházení vyšetřování a řešení výchovných problémů. Rozhovory využívají i členové školního poradenského pracoviště. Osvědčují se i rozhovory na společných akcích (školy v přírodě, lyžařský kurz, ekopobyt, sportovně-turistický kurz), které probíhají v neformální atmosféře a při nestandardních situacích. Vhodné příležitosti k poznání žáků a případnému odhalení rizikového chování mají též vychovatelky ve školní družině či školním klubu.